

Nr 233.

Av herr Johanson, Karl August, och herr Elmgren, om förhöjd pension åt kaptenen Johan Kleberg.

Vid åtskilliga tillfällen har riksdagen behjärtat motionsvis framförda förslag om beredande av skälig pension åt sådana personer i statsförvaltningen, som vid tillämpande efter bokstaven av gällande bestämmelser blivit ekonomiskt missgynnade.

Kapten Johan Kleberg, som sedan 1 oktober 1948 är pensionerad som notarie på övergångsstat i arméförvaltningen, antogs år 1931 till sekreterare i riksheraldikerämbetet. I sistnämnda ämbete har han under en lång följd av år utfört ett mycket förtjänstfullt arbete. Då hans tjänst i arméförvaltningen år 1937 överfördes på övergångsstat, fick han sin tjänstgöring helt förlagd till riksheraldikerämbetet enligt för statsförvaltningen i övrigt gällande instruktion. Under åren 1932—1949 har Kleberg med stöd av kungl. brev och förordnande av riksheraldikern uppehållit riksheraldikerämbetet i sammanlagt 3 år 25 dagar i egenskap av t. f. riksheraldiker. Av hans meritförteckning framgår i övrigt bl. a., att han utrett, handlagt och föredragit ärenden rörande vapen för 22 landskap, 22 län, 87 städer och ett hundratal köpingar och kommuner, i vilka samtliga fall vederbörligt förslag faststälts. Vidare har han tjänstgjort som sekreterare i 1939 års fankommitté (åren 1939—1947), för vilket uppdrag han icke åtnjutit något särskilt arvode, och varit militärheraldiker åren 1942—1949.

Riksdagens revisorer, som i sin berättelse för tiden 1 juli 1947—30 juni 1948 behandlade riksheraldikerämbetets organisation och finansiering m. m., påpekade därvid bl. a., att »av personalen har endast sekreteraren mera regelbunden heltidstjänstgöring, medan ämbetets övriga befattningshavare (dit revisorerna även räknade riksheraldikern själv) endast ha obetydlig daglig tjänstgöring eller fullgöra sina arbetsuppgifter på fritid». Vidare konstaterades, att »enligt den för riksheraldikerämbetet gällande arbetsordningen, fastställd den 9 juli 1936, är sekreteraren skyldig att vara närvarande vid ämbetets mottagningar, att själv eller genom av riksheraldikern anvisad hjälp diarieföra inkomna skrivelser, att verkställa undersökningar rörande såväl skriftligen inkomna som ock muntligen gjorda framställningar, att föredraga ärenden för riksheraldikern, att låta verkställa uppsättning och utskrift av gjorda beslut och att i övrigt i mån av behov stå till förfogande å tider, som äro för övriga centrala ämbetsverk fastställda.»

Under senare år har riksheraldikerämbetets arbetsbörda i avsevärd grad ökats, främst genom det starkt stegrade intresset för kommunala vapen och för fanor, emblem och märken för organisationer och sammanslut-

ningar. Det väsentliga av denna arbetsbörda har uppenbarligen åvilat den ende heltidsanställda, alltså sekreteraren.

Om Klebergs sätt att fullgöra sina arbetsuppgifter skriver riksheraldikern, frih. H. Fleetwood, i en inlaga till statssekreteraren i försvarsdepartementet, greve G. von Schwerin, den 31 augusti 1948:

»Rörande Klebergs förtjänster om riksheraldikerämbetet må i första hand hänvisas till ämbetets underdåniga skrivelse av den 31 maj i år. Ånyo må härvid uppmärksamheten särskilt fästas å det förhållandet, att Kleberg dels enligt nådigt förordnande under långa tider uppehållit ämbetet under riksheraldikerns ledighet samt i enlighet med gällande instruktion under riksheraldikerns bortovaro automatiskt inträtt såsom ställföreträdare, dels enligt beslut den 29 september 1942 högkv. Fst nr 6: 101 varit särskilt utsedd att såsom konsultativ sakkunnig handlägga militärheraldiska frågor. Härtill må fogas den upplysningen, att då riksheraldikern genom sin ordinarie tjänst i riksarkivet därtill ofta varit lokalt bunden vid tjänstgöringen inom sistnämnda verk, har en så mycket större arbetsbörda och så mycket mera självständigt ansvarstagande ålegat Kleberg i och för skötandet av de löpande ärendena inom riksheraldikerämbetet.

Klebergs långa tjänstgöring förbunden med dessa ytterligare kvalificerande sakförhållanden har hittills icke motsvarats av något yttre erkännande i den grad, som verkligen vore motiverat. Under hänvisning till att Kleberg under en för riksheraldikerämbetets administrativa ställning och uppgifter helt omvälvande period inlagt avgörande, högst väsentliga förtjänster på ett sätt, som ofta och i flera hänseenden satt honom i chefsställning, och under hänvisning till att den äldre nådiga instruktionen för ämbetet, daterad den 11 mars 1813, stadgat, att riksheraldikerbeställningen 'skall åtfölja samma heder och värdighet, som tillkomma de canzli-råd, hvilka i cantzlistyrelsen icke äga säte och stämma', får ämbetet härmed hemställa, att försvarsdepartementet behagade åt Kleberg utverka kansliråds namn och värdighet.»

Som synes föreslog riksheraldikern, att Kleberg skulle tillerkännas kansliråds namn och värdighet. Att arbetsuppgifterna motiverat en omvandling av sekreterartjänsten till byråchefstjänst framgår av ett annat uttalande, nämligen av riksdagens revisorer i förutnämnda berättelse, där det i samband med redogörelse för ämbetets finansiering m. m. heter: »De årliga nettoinkomsterna ha under nämnda tid (åren 1938—1947) uppgått till 10 000—13 000 kronor, vilka belopp fördelats mellan riksheraldikern och sekreteraren på så sätt, att den senares från arméförvaltningen och riksheraldikerämbetet uppburna löneförmåner kommit att motsvara lönen för en befattning i byråchefstjänst.» Revisorerna säger sig visserligen inte uttryckligen godkänna en sådan fördelning, men de framföra heller ingen som helst erinran däremot, vilket torde få tolkas som ett godkännande.

Klebergs tjänstgöring som militärheraldiker bedömdes på följande sätt av dåvarande styresmannen för armémuseum, ordf. i 1939 års fankommitté, översten Th. Jakobsson i en inlaga till Kungl. Maj:t den 28 maj 1948:

»Hos Eders Kungl. Maj:t får jag i underdånighet bestyrka det oavvisliga kravet på att sekreteraren i riksheraldikerämbetet, kapten Johan Kleberg, får kvarstå i sin tjänst för handläggning av de militärheraldiska ärenden, som uppkommit i samband med senaste fankommitténs betänkande. Särskilt i början, innan en bestämd praxis utarbetats, erfordras en man, som är helt inne i frågan, för att ej 'intressekollisioner skola uppkomma mellan å ena sidan fankommitténs i dess utlåtande framlagda grundläggande strikta regler och å den andra sidan de under 1800-talet på mycket olika och godtyckligt sätt uppkomna militära emblemen, vilka ännu icke genom konsekvent uppordning kommit att bilda ett enhetligt system'. Genom sin verksamhet som fankommitténs sekreterare besitter kapten Kleberg en insikt i hithörande frågor som ingen annan.»

Till riksheraldikerns privilegier i den inom svensk statsförvaltning unika form, inom vilken riksheraldikerämbetet arbetar och finansieras, hör att han själv till- och avsätter sina tjänstemän. Sålunda entledigades Kleberg den 1 oktober 1949 efter ytterst kort varsel, oaktat han enligt gängse kutym kunde kvarstått i tjänst ytterligare ett år. Nämnas bör i detta sammanhang, att riksheraldikern själv uppnått 70 års ålder utan att uttrycka någon önskan att dra sig tillbaka från sitt förordnande, som författningsenligt inte kan återkallas utan gäller så länge han själv önskar kvarstå.

Man torde kunna förutsätta, att, därest den synnerligen välbehövliga omorganisationen av riksheraldikerämbetet, dess arbetsformer och finansiering m. m., som riksdagen redan i april 1946 hos Kungl. Maj:t begärt utredning om, hade genomförts, så hade sekreterarbefattningen med tillhörande löne- och pensionsförmåner reglerats. Starka skäl synas tala för att tjänsten därvid kommit att motsvara en befattning i byråchefs ställning, i likhet med vad förhållandet är exempelvis för riksdagens justitie- och militieombudsmannaexpeditioner eller hos justitiekanslern, vilka tre institutioner i fråga om organisation förete vissa paralleller med riksheraldikerämbetet.

Nu uppbär Kleberg pension endast i Ca 24. Skulle riksdagen finna skäl medgiva, att han bereddtes pension i byråchefs ställning, eller Ca 33, skulle den statsverket åvilande årliga merkostnaden bli relativt obetydlig, men den högre pensionen skulle innebära en rättvis erkänsla åt en statens tjänsteman, som under en lång följd av år utfört ett förtjänstfullt arbete på en högre post men pensioneras på en avsevärt lägre.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte medgiva, att till kaptenen Johan Kleberg skall retroaktivt från 1 oktober 1949 utgå pension enligt Ca 33 i stället för enligt Ca 24.

Stockholm den 25 januari 1950.

Karl Aug. Johanson.

Bengt Elmgren.